

AZ ÉN HÁZAM AZ ÉN VÁRAM? AZ ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁSOK SZERZŐI JOGA ÁLTAL ALKOTOTT KORLÁTOK – ELSŐ RÉSZ^{*}

I. BEVEZETÉS

Amikor az Eiffel-torony, a Sagrada Familia, a Parlament vagy esetleg a Lánchíd kerül szóba, a legtöbb ember számára egyértelmű, hogy valamilyen védelem alatt állnak, hiszen „híreszek” és „szépek”, mindenkinek ismerős Antoni Gaudí és Steindl Imre neve. Ám a szerzői jog ezen területe, azon túl, hogy rendkívül összetett, sok esetben tartalmaz olyan szubjektív tényezőket, amelynek értékelése még a jogalkalmazó számára sem egyszerű feladat. Így érhető, ha a témában járatlan személy számára nem egyértelmű, hogy mennyiféle művet, alkotást is véd ez a jogterület.

Gyakran előfordulnak olyan esetek, mikor már annak megállapítása sem egyszerű, hogy az adott épület szerzői jogi védelemre jogosult-e, vagy hiányoznak azok az egyéni-eredeti tulajdonságok, amelyek feljogosítják erre.

A bonyolult tervezési (és kivitelezési) folyamat során több személy közreműködik a mű elkészítésében, így előfordulhat, hogy az sem magától értetődő, hogy ki minősül az adott alkotás szerzőjének. Különösen összetett ez a kérdés a munkaviszonyban létrehozott, többszerzős vagy árva művek esetén.

Bár a szerzőt megillető személyhez fűződő és vagyoni jogokat az Szjt.¹ tételesen felsorolja, azok pontos tartalmát az alkotások sokszínűségére tekintettel a törvény nem határozza meg.

A szerzői jog a mindennapokban is körülvesz minket, nem kell ehhez a könyvesboltba vagy éppen egy múzeumba menni, elég ha csak kilépünk az utcára, vagy éppen belépünk az otthonunkba, esetleg teszünk egy sétát egy impozáns kertben. A legtöbbször fel sem merül egy lakás tulajdonosában, hogy egy felújítás esetén bárki engedélyére szükség lenne, hiszen „az én házam, az én váram”, így gyakran megfelelnek a tervező(ket) megillető szerzői jogokról.

A gyakorlatban is leginkább felmerülő kérdések vizsgálata során nagy segítséget nyújt a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatal mellett működő Szerzői Jogi Szakértő Testület (a továbbiakban: SZJSZT), amely működése keretében szakértői véleményeivel – akár peres eljárás előtt vagy közben – segíti a szerzői jogvitával kapcsolatos ügyekben a döntéshozatalt.²

^{*} A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Ujvári János diplomadíj-pályázatán díjazott diplomamunka szerkesztett változata.

¹ A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.). A jelen dolgozatban felhasznált internetes források utolsó elérési ideje egyénesen 2022. március 21. napja.

² A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala mellett működő Szerzői Jogi Szakértő Testületről szóló ismertető: [t.ly/58QD](https://www.szt.hu/58QD).

Jelen dolgozat célja az, hogy a vonatkozó törvényi rendelkezések és a jogalkalmazói gyakorlat alapján választ keressen a fenti kérdésekre, hogy bemutassa az építészeti alkotások szerzői jogának legfontosabb kérdéseit, azt, hogy miként védi az egyes építészeti alkotásokat a szerzői jog, ki minősülhet szerzőnek, pontosan meddig terjedhetnek a szerzői jogi jogosultságok, valamint hogy melyek a szerzői jog által mostohán kezelt területek.

II. ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁSOK A SZERZŐI JOGBAN

Az Sztj. 1. §-a határozza meg azoknak az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásoknak a körét, amelyeket a törvény szerzői jogi védelemben részesít. Az Sztj. értelmében szerzői jogi védelemben részesül az építészeti alkotás és annak terve, az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve, valamint a műszaki létesítmény terve.³

Tekintettel arra, hogy a jelenleg hatályos Sztj. nem tartalmazza sem az építészeti alkotás, sem a műszaki létesítmény, sem egyéb (esetlegesen) szerzői jogi védelem alá eső alkotás fogalmát, e körben igencsak nagy szerep hárul a jogalkalmazóra és különösképp az SZJSZT-re.

A hatályos szerzői jogi szabályozás alapján nemcsak valamennyi terv és az azok alapján elkészülő épületek jogosultak szerzői jogi védelemre, a rajzok és háromdimenziós modellek (makettek) is az Sztj. hatálya alá tartozhatnak.⁴ Annak ellenére, hogy az Sztj. mintegy generálklauzulaként rögzíti, hogy a törvény célja a szerzői jogi alkotások általános védelme, a kialakult joggyakorlat kifejezett törvényi rendelkezés hiányában nem biztosít védelmet a tervek alapján elkészült alkotás tárgyi formájára.⁵

Egy-egy épület kivitelezése során számos különböző elnevezésű tervvel találkozhatunk, pl. engedélyezési terv, bontási terv, kiviteli terv, tanulmányterv, kertterv stb. Szerzői jogi szempontból azonban nem releváns a tervek elnevezése, a szerzői jogi védelem nem az építészeti-műszaki terv elnevezésétől függ, hanem kizárólag annak tartalmától, ezért bármely ilyen terv részesülhet szerzői jogi védelemben, amely részletezettségére tekintettel eléri az alkotás szintjét, és egyéni, eredeti jelleggel bír.⁶ Ezt erősíti meg az SZJSZT is szakvéleményében amikor kimondja, hogy szerzői jogi oltalom szempontjából közömbös, hogy az adott vázlatok és tervek nem érik el sem az engedélyezési, sem pedig a kivitelezési terv kidolgozottsági szintjét, ugyanis a szerzői jogi védelem nem kötődik meghatározott tervfajtákhoz, csak az egyéni-eredeti jelleghez. A szakvélemény tárgyát képező ügyben is megállapította az eljáró tanács, hogy annak ellenére, hogy szakmai, igazgatási szempont-

³ Sztj. 1. § (2) bek. k)–l) pont.

⁴ Kiss Zoltán Károly: A belsőépítészet és a tájépítészet szerzői jogi vetületei. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 15. (125.) évf. 5. sz., 2020. október, 2020, p. 38.

⁵ Barta Judit: Az építészeti és műszaki alkotások és terveiket érintő egyes szerzői jogi kérdések a 21. századi Magyarországon. Acta Univ. Sapientiae, Legal Studies, 2017. 2. sz., p. 232–233.

⁶ Barta Judit: Az építészeti alkotások és a tervek jogi védelmének fejlődése egy színház történetén keresztül. Publicationes Universitatis Miskolcensis. Section Juridica et Politica, 23. évf. 2. sz., 2005, p. 405–417.

ból a műszaki megoldások nem érik el az építészeti terv szintjét, nem elégségesek sem az engedélyezéshez, sem a kivitelezéshez (tehát valódi funkciójukat nem töltik be), mégis az egyes, egyébként önmagukban szerzői jogi oltalmat nem élvező megoldások olyan rendszerré állnak össze, amely már eléri a szellemi alkotótevékenységen alapuló egyéni-eredeti jelleget.⁷ Szintén ezt támasztja alá az SZJSZT beépítési és vázlattevékenység egyéni-eredeti jellegének vizsgálata során kifejtett álláspontja is, miszerint hiába nem felelnek meg a fenti tervek az építészeti tervvel szemben támasztott igazgatási követelményeknek, jogosultak szerzői jogi védelemre, mert az „önálló tervezői döntések sorozatát igénylő, egyéni, eredeti műről van szó”.⁸ Fontos azonban kiemelni, hogy az engedélyezési tervek funkciójukra tekintettel hatósági eljárás keretében kerülhetnek felhasználásra, így ezek az eljárás vonatkozásában ügyirattá válnak. Ez a tény ugyan önmagában nem érinti a szerzői jogi védelmet, azonban – mint ügyirat – elveszítheti az egyébként járó szerzői jogi védelmet az eljárás lefolytatásához szükséges többszörözés és átdolgozás vonatkozásában.⁹

Az SZJSZT gyakorlata értelmében az „egymásra épülő tervfázisok önállóan is védelemre tarthatnak igényt, amennyiben a védelem feltételeként megkívánt egyéni, eredeti jelleget magukon viselik”,¹⁰ azonban a megvalósulásiterv-dokumentáció nem jogosult szerzői jogi oltalomra, mivel az csupán a kivitelezés során történő módosítások feltüntetésére szolgál, nem valósul meg tényleges alkotói tevékenység.¹¹ Az SZJSZT szakvéleménye alapján megállapítható, hogy nem részesülnek szerzői jogi oltalomban azok a kiviteli tervek sem, amelyek nem térnek el az engedélyezési tervek főbb paramétereitől. Bizonyos esetekben az építészeti terveknek lehet olyan tárgya, amely azt eredményezi, hogy a tervek elkészítése során a tervező nem folytat – és nem ez nem is lehetséges – kreatív, egyéni alkotómunkát. Ilyenek pl. a felmérési, fennmaradási, tender- és kiviteli tervek.¹² Tekintettel arra, hogy a hatályos jogszabályok alapján a kiviteli terv már az alkotó fázist tartalmazó tervezési szakaszt követően készül el, így természeténél fogva az esetek nagy részében nem tartalmaz(hat) olyan elemeket, megoldásokat, amelyek alapján egyedi alkotásnak minősülhetne.¹³

Az egyéni-eredeti jelleg vizsgálatakor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az eredetiségnek a szerző rendelkezésére álló lehetőségei – korlátai – műfajonként változnak. „A mű formájának egyik feladata a külvilág számára való érzékelhetőség, megjelenés biztosítása és a mű azonosításának lehetővé tétele.”¹⁴ Az egyéni-eredeti jelleg megítélésakor azt is figyelembe

⁷ SZJSZT-26/2004.

⁸ SZJSZT-3/2011.

⁹ SZJSZT-15/2010.

¹⁰ SZJSZT 9/2008.

¹¹ Kíss: i. m. (4), p. 39.

¹² Barta Judit: A szerzői jogok, közelebről az építészeti és műszaki alkotásokhoz, valamint terveikhez fűződő szerzői jogok megsértése a büntetőjog szemszögéből. Miskolci Jogi Szemle, 14. évf. 2. klsz., 2019, p. 51.

¹³ SZJSZT-15/2010.

¹⁴ SZJSZT-38/2001.

kell venni, hogy a tervezőt – ellentétben a képzőművészeti alkotást létrehozó szerzővel – a fizikai törvények és az egyes építészeti előírások nagyban korlátozhatják munkája során. Az Sztj. nem határozza meg sem az eredetiség fogalmát, sem annak mértékét, ami vélhetőleg annak tudható be, hogy az egyéni-eredeti jelleg vizsgálata számos szubjektív tényezőt tartalmaz. A kialakult hazai és nemzetközi joggyakorlat által megfogalmazott elvárás az, hogy „a mű ne legyen más művének szolgálai másolata”.¹⁵ Az egyéni-eredeti jelleg megnyilvánulhat akár az épület belső elrendezésében, közlekedési rendszereinek kialakításában vagy méreteiben, vagy akár a nyílászárók elhelyezésében is.¹⁶

Érdekes tény, hogy akár a bontási tervek is minősülhetnek ilyen alkotásnak, hiszen lehet olyan épület, melynek bontása speciális, egyedi megoldást igényel.¹⁷

A tervezés másik formája amikor a papírlapon túl (vagy helyett) a tervek térben öntenek formát, ennek leggyakoribb formája a makett, melynek szerzői jogi megítélése kettős. Ha a tervező a tervek helyett makett formájában ábrázolja az építendő művet, úgy az – akárcsak a tervek – önálló szerzői jogi védelemre jogosult. Azonban ha az elkészült mű csupán valamely már korábban megépült építészeti alkotás kicsinyített mása, úgy egyéni-eredeti jelleg hiányában nem minősül szerzői jogi oltalomra jogosult alkotásnak.¹⁸

Az Sztj. a fentiekén túl kimondja, hogy a szerzői jogi védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.¹⁹

Ellentétben az iparjogvédelmi jogviszonnyal, ahol a védelem a művet csak az oltalom megszerzését követően illeti meg, ahhoz, hogy egy alkotás szerzői jogi védelemben részesüljön, nem szükséges nyilvántartásba vételi eljárás lefolytatása, a szerzői jogi védelem az alkotás létrejöttének pillanatától megilleti a szerzőt. A jogszabály által meghatározott feltételek vizsgálatára csak egy esetleges vitás eset kapcsán kerül sor, melynek során azt kell megvizsgálni, hogy az adott mű eléri-e az alkotás szintjét, illetve rendelkezik-e egyéni, eredeti jelleggel.²⁰

Összetett kérdés azon épületek szerzői jogi megítélése, amelyek nem felelnek meg az Sztj.-ben meghatározott feltételeknek, így nem minősülnek építészeti alkotásnak. Kovács tanulmányában akként foglal állást, hogy indokolt lenne az ilyen építészeti alkotásokra és műszaki létesítményekre vonatkozó szabályozás kidolgozása. Ennek szükségessége álláspontja szerint azért áll fenn, mivel a jogalkalmazói gyakorlatból nem lehet elvárni a jogszabályokban nevesítetlen alkotások védelmének kialakítását. Jelenleg ezen alkotások védelméről csak a szerző maga tud gondoskodni felhasználási szerződés keretében.²¹

¹⁵ SZJSZT-38/2001.

¹⁶ SZJSZT-3/2011.

¹⁷ Barta: i. m. (11), p. 50.

¹⁸ Kiss: i. m. (3), p. 40.

¹⁹ Sztj. 1. § (3) bekezdés.

²⁰ Barta: i. m. (4), p. 236.

²¹ Kovács László: A szellemi alkotások múltja és jövője. Miskolci Jogi Szemle, 11. évf. 2. sz., 2016, p. 93.

II.1. A műszaki létesítmények szerzői jogi védelme

Az Sztj. 1. § (2) bekezdésében található felsorolás differenciálja az építészeti alkotások és a műszaki létesítmények szerzői jogi védelmét: míg előbbiek esetén a védelem egyértelműen kiterjed a tervre és az az alapján megvalósult épületre egyaránt, addig a műszaki létesítmények esetében a védelmet a felsorolás csak a műszaki létesítmény tervére szűkíti. Sem a jogszabály, sem az ahhoz tartozó miniszteri indoklás nem tartalmaz további információt arra vonatkozóan, hogy a jogalkotó vajon tudatosan, és ha igen, milyen okból hagyta ki a felsorolásból a műszaki létesítményeket.²²

Figyelembe véve a tényt, hogy a többi műtípushoz képest az építészeti alkotások esetében okozott szerzői jogi jogsértések ritkábban fordulnak elő, és az okozott kár is lényegesen alacsonyabb, napjainkig nem született olyan nemzetközi megállapodás, amely kifejezetten az építészeti alkotások szerzői jogával foglalkozna.²³ A területen a legjelentősebb az Sztj. háttérül is szolgáló irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. évi Berni Egyezmény (a továbbiakban: BUE), melynek 1. cikke akként rendelkezik, hogy „*azok az országok, amelyekre ez az Egyezmény alkalmazást nyer, az irodalmi és művészeti művekre vonatkozó szerzői jogok védelme végett Unióban egyesülnek*”.²⁴ A 2. cikkben az irodalmi és művészeti művek kifejezés fogalmába tartozó alkotások meghatározásakor idetartozóként említi a földrajzi, tereprajzi, építészeti vagy tudományos vonatkozású terveket, a vázlatot és plasztikai művet is.²⁵ Kiss kutatásában akként foglal állást, hogy annak ellenére, hogy az előbbi fogalmak az alkotások tág körét határozzák meg, egyértelmű, hogy a műszaki létesítmények tervei a tudományos tervek fogalmi körébe tartozónak tekinthetők. Ezt erősíti meg a BUE 4. cikk *b*) pontja is, amely egyértelműen rögzíti, hogy az olyan művek is szerzői jogi védelem alá esnek, amelyek elválaszthatatlanul kapcsolódnak valamely uniós országban található ingatlanhoz. Fentiek alapján tehát megállapítható, hogy szerzői jogok nemzetközi védelme alapegyezményének tekinthető BUE alapján a műszaki létesítmények terveit is szerzői jogi védelem illeti meg.²⁶

Annak érdekében, hogy minél pontosabban meghatározható legyen azon műszaki létesítmények köre, amelyeket esetlegesen szerzői jogi védelem illet meg, fontos tisztázni, hogy mi is minősül műszaki létesítménynek. A műszaki létesítmények valójában az épületekhez nagyon hasonló tulajdonságokkal bírnak – „*azonos mértékű és léptékű tárgyak*”

²² Barta: i. m. (5), p. 232.

²³ Ferencki Fanni: Az építészeti alkotások nemzetközi és európai uniós szerzői jogi szabályozása, Miskolci Jogi Szemle, 11. évf. 1. sz., 2016, p. 104.

²⁴ Az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény (a továbbiakban: BUE) 1. cikk.

²⁵ BUE 2. és 4. cikk.

²⁶ Kiss Zoltán Károly: Műszaki létesítmények terveinek szerzői jogi védelme. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 16. (126.) évf. 2. sz., 2021. április, p. 22–23.

–, a fő különbséget az eltérő rendeltetés okozza,²⁷ melynek megítélése azonban egyre nehezkesebb, tekintettel arra, hogy épített környezet minősége iránti igény bizonyos műszaki létesítményeket olyan szintre emelt, amelynek eredményeképpen azok eredeti funkciójukat meghaladva már tudományos vagy akár képzőművészeti alkotásnak is tekinthetők. Ezen képzőművészeti jelleg azért bír(hat) kiemelt jelentőséggel, mert bár az Sztj. tételesen nem nevesíti a szerzői jogi védelem alá eső tárgyak listájában a műszaki létesítményeket, azonban generálisan véd minden olyan alkotást, amely a tudomány vagy a (képző)művészet területéhez tartozik.²⁸

Értelmezési alapot nyújthat továbbá az 1969. évi szerzői jogról szóló törvény végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29.) MM rendelet, amelynek értelmében „*műszaki alkotásként az olyan műszaki létesítmény terve részesül szerzői jogi védelemben, amely az épület fogalmi körébe nem tartozó, önálló eredeti műszaki alkotás (pl. közúti híd, vízierőmű stb.) terve, vagy valamely ipari üzem (üzemrész) teljes gépi berendezésének eredeti egységes megoldása*”.²⁹ Fentiek alapján tehát a rendelet is csupán a műszaki létesítmény terveit ismerte el alkotásként, és részesítette egyidejűleg szerzői jogi védelemben.

Kiss tanulmányában akként foglalt állást, hogy azok az épületnek nem minősülő műszaki létesítmények, amelyek egyéni, eredeti jellegüknel fogva műszaki alkotásnak minősülnek, vagy valamely ipari üzem teljes gépi berendezésének eredeti egységes megoldásai, a (vizuális) szerzői alkotások fogalmi körébe tartozhatnak, mely álláspontot erősíti azon tény is, hogy az Sztj. egy fejezetben (X. Fejezet: képzőművészeti, fotóművészeti, építészeti, iparművészeti és ipari tervezőművészeti alkotások, műszaki létesítmények tervei) szabályozza az építészeti alkotások, műszaki létesítmények speciális jogi kérdéseit, valamint a képzőművészeti alkotásokkal kapcsolatos kérdéseket.³⁰

Az építészeti alkotások és a műszaki létesítmények elhatárolása a gyakorlatban is számos problémát vet fel egy-egy vitás eset kapcsán, mint pl. a Megyeri híd kicsinyített másának üzleti célú kiállításának megítélésekor. Míg a korábbi Sztj. fogalomrendszere alapján a híd műszaki létesítménynek minősült, így szerzői jogi védelemben részesült, a hatályos Sztj. a jogvédelmet nem terjeszti ki a műszaki létesítmény tárgyi formájára, így problémába ütközött annak megítélése, hogy a Megyeri híd fenti kiállításon való ilyen felhasználása szerzői jogi felhasználásnak minősül-e.³¹ Fenti ügyben Barta álláspontja szerint amennyiben úgy tekintendő, hogy a szerzői jogi védelem kiterjed a hidakra mint műszaki létesítményekre, a Megyeri híd miniatűr változatának üzleti célból való elkészítése és felhasználása szerzői jogi felhasználásnak minősül.³²

²⁷ Kiss: i. m. (26), p. 25.

²⁸ Barta: i. m. (4), p. 232.

²⁹ 1969. évi szerzői jogról szóló törvény végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29.) MM rendelet 32. § (1) bekezdés a) pont.

³⁰ Kiss: i. m. (25), 26.

³¹ Barta: i. m. (5), p. 231.

³² Barta: i. m. (5), p. 235.

További kérdéseket vet fel annak vizsgálata – különösen azért, mert a hatályos Sztj. nem határozza meg a fogalmát –, hogy milyen, az építményjellegű műszaki létesítményeken kívüli kisebb, más funkciójú eszköz vagy berendezés áll szerzői jogi védelem alatt.

II.2. A belsőépítészeti, valamint a kert- és tájépítészeti szerzői jogi megítélése

Akárcsak a műszaki létesítmények tárgyi megnyilvánulása esetében, a belső- és tájépítészeti sem nevesíti az Sztj. 1. § (2) bekezdése, azonban ez nem zárja ki azt – ahogy ezt maga a törvényszöveg és az Sztj. Nagykommentárja is rögzíti³³ –, hogy az építészet ezen területén alkotott művek ne lennének jogosultak szerzői jogi védelemre,³⁴ amennyiben megfelelnek az egyéb kritériumoknak: egyéni, eredeti jelleggel bírnak. A belsőépítészeti alkotások szerzői jogi védelemre való jogosultságának elismerésére utal az Sztj. 71. §-a is, amely a név feltüntetéséhez való jog, valamint a kizárólagos felhasználás és változtatás joga kapcsán kiemeli a belsőépítészeti alkotásokat.³⁵ Az építészet ezen két területének önálló területként – és így önálló szabályozásra jogosultként – való elismerésének tekinthető az is, hogy a Magyar Építész Kamara (a továbbiakban: MÉK) rendelkezik külön Belsőépítészeti-, valamint Táj- és Kertépítészeti Tagozattal.³⁶ Ezt támasztja alá továbbá az SZJSZT szakvéleménye is, amikor egy belsőépítészeti terv felhasználása, átdolgozása kapcsán egyértelműen rögzítette, hogy a belsőépítészeti tervek is állhatnak szerzői jogi védelem alatt.³⁷

Ahogy azt Kiss már a műszaki létesítmények vizsgálatakor is kiemelte, a belsőépítészeti alkotások megítélésekor is jelentőséggel bír azon tény, hogy az Sztj. X. fejezetében együtt tárgyalja az építészeti, valamint a képzőművészeti alkotásokat. A szerzői jog fejlődése során jellemző (volt), hogy az építészetet a szerzői jog a képzőművészeti alkotások irányából közelítette meg – ezt tükrözi a jelenleg is hatályos Sztj. szabályozása is. Fontos azonban, hogy a szerzői jogi védelmet nem befolyásolja az, hogy az adott mű inkább tudományos vagy éppen művészeti jellegű, hiszen az egyes művek nem sorolhatók be csupán egy kategóriába –, így az építészeti alkotások is egyszerre művészeti és tudományos alkotásokként vizsgálандók.³⁸

A korábbi vizsgált művekhez, tárgyakhoz hasonlóan a belsőépítészetnek sincs egy törvény által meghatározott fogalomrendszere, ebben az esetben is a jogalkalmazói gyakorlatra és a szakirodalom által használt fogalmakra kell támaszkodunk. Ebben segítséget nyújt az SZJSZT szakértői véleménye, amely szerint belsőépítészeti alkotás lehet pl. egy irodahelyi-

³³ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykommentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez. CompLex Jogtár verzió, (a továbbiakban: Nagykommentár), 2020. L. az Sztj. 1. § (2) bekezdéséhez fűzött kommentárt.

³⁴ Sztj. 1. § (2) bekezdés.

³⁵ Sztj. 71. § a)–b) pont.

³⁶ A MÉK egyes tagozatai megismerhetők: <https://mek.hu/?menu=tagozatok>.

³⁷ SZJSZT-15/2011.

³⁸ Kiss: i. m. (4), p. 37–38.

ség, tárgyaló beépítésének vázlatterve, valamint a megvalósított beépítés is.³⁹ Kiss tanulmányában akként fogalmaz, hogy a „belsőépítész az épület belső tereinek, helyiségeinek a megbízó szerinti megtervezése, kialakítása, átszabása”,⁴⁰ míg Barta szerint a belsőépítészet adott helyiségek térbeli alakítását vagy díszítését kell érteni.⁴¹ A fogalomból is könnyen következtethetünk arra, hogy a belsőépítész rendkívül széles körű és sokszínű tevékenységet foglal magában, hiszen a belsőépítész munkája az egyes helyiségek részleteitől akár komoly műszaki-statikai átalakításokig is terjedhet az épületek belső tereinek megformálása során. Felmerül azonban a kérdés, hogy mégis mi különbözteti meg a belsőépítész az építészről, ha ilyen nagyobb jellegű módosítást is végezhet. A válasz már az elnevezésből is kiderül: a belsőépítész kizárólag az épület enteriőrjéért felel.⁴²

Az építész munkájához hasonlóan a belsőépítész is tervek alapján dolgozik, így annak ellenére, hogy a belsőépítész (szerzői) jogi megítélése nem egyértelmű, az általa készített tervek is részesülhetnek szerzői jogi védelemben. Bár a szerzői jogi védelem elsődlegesen a tervekre terjed ki,⁴³ az elkészült belsőépítészeti alkotásokra is megfelelően alkalmazni kell az Sztj. vonatkozó rendelkezéseit, amennyiben az adott tér belső kialakítása vagy az ezekre vonatkozó terv egyéni-eredeti megoldásokat tükröz, és az elvégzett munka téralakító jelleggel bír.⁴⁴ Bodó tanulmányában kifejti, hogy a belsőépítészeti tervek rendkívül összetettek, és a többi, az épület szerkezetére és külső részére vonatkozó tervekhez képest több funkcionális szempontot kell figyelembe venni megalkotásuk során, szem előtt tartva az esztétikai követelményeket is. Minden szempontot figyelembe véve megállapítható, hogy a belső terveknek és a hozzájuk kapcsolódó vizuális hatásnak nagy jelentősége van az építészetben.⁴⁵

Jelentős különbség – ami nagyban befolyásolja a belsőépítészeti alkotások szerzői jogi megítélését –, hogy a többi építészeti és műszaki dokumentációval ellentétben a belsőépítészeti tervdokumentációknak nincsenek előre meghatározott formai, tartalmi vagy műszaki követelményei. További eltérés, hogy ezen tervek felhasználása nincs engedélyhez vagy szakmai bírálatához kötve.⁴⁶

Napjainkban egyre gyakoribb a belsőépítészeti alkotások reklámhordozóként való használata. Ezen felhasználási mód vonatkozásában kiemelten nagy jelentőséggel bír a bevásárlóközpontok belső tereinek kialakítása, az ott elhelyezett reklámok.⁴⁷

³⁹ SZJSZT-14/1991.

⁴⁰ Kiss: i. m. (4), p. 48.

⁴¹ Barta: i. m. (5), p. 242.

⁴² Kiss: i. m. (4), p. 48.

⁴³ Barta: i. m. (5), p. 242.

⁴⁴ Kiss: i. m. (4), p. 51.

⁴⁵ Bodó Gergely: A mű integritásának sérelme építészeti aspektusban. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 109. évf. 4. sz., 2004. augusztus. Elérhető: t.ly/h9xb.

⁴⁶ Rex-Kiss Béla építészfórumon publikált nyílt levele elérhető: t.ly/KG0f.

⁴⁷ Bodó: i. m. (45).

A belsőépítészeti alkotások vonatkozásában az ipari tervezőművészet szabályainak párhuzamos alkalmazása is lehetséges valamely berendezési tárgy külső megjelenésének egyéni-eredeti megoldásai tekintetében.⁴⁸

Az épületet és annak belső tereit megillető szerzői jogi védelmen túl fontos kitérni az épületet körülvevő térre is, melynek megfelelő megtervezése és kialakítása mind funkcionális, mind esztétikai szempontból szükséges. A kert- és tájépítészet során is részletes tervek elkészítése szükséges, ezek alapján a növények és az egyéb elemek által alkotott kompozíció rendelkezhet olyan egyéni-eredeti jelleggel, amely alapján szerzői jogi védelemre lehet jogosult.⁴⁹

Mint azt már kifejtettük, az építészeti alkotások szerzői jogi védelme kapcsán minden esetben az egyéni-eredeti jelleget szükséges elsődlegesen vizsgálni. Ezt erősíti meg az SZJSZT szakvéleményében, mikor egy kártérítési perben akként nyilatkozott, hogy „*az építészeti – jelen esetben a kertépítészeti – alkotás egyedi jellege már a tervekben is megjelenik, ezért a szerzői jogi védelem a tervekre is kiterjed ...*”⁵⁰ Más ügyben adott szakvéleményében az SZJSZT kifejtette, hogy egy olyan összetett anyag, amely több felmérést, műszaki leírást, látvány- és burkolatterveket, esetleg épületgépészeti vagy villamossági terveket is magában foglal, szerzői alkotásnak minősül, feltéve, hogy a belső téralakítás egyéni, eredeti jelleggel bír.⁵¹

Annak ellenére, hogy egy-egy eset kapcsán felmerül a belsőépítészet, valamint a kert- és tájépítészet elismerésének és szabályozásának fontossága, a magyar szerzői jogi joganyag nem rendelkezik külön egyik területről sem részletesen, ami főként annak köszönhető, hogy ezen alkotások szerzői jogi megítélése sem egységes.

Összességében megállapítható, hogy amíg sokan azon álláspontot képviselik, hogy annak ellenére, hogy az Sztj. a fent ismertetettek szerint nem deklarálja ezen alkotások szerzői jogi védelemre való jogosultságát, egyéni-eredeti jellegük alapján jogosultak lehetnek rá, hiszen a tudomány és a művészet területéhez tartoznak,⁵² addig mások a tételes felsorolásból való hiányzása miatt nem ismerik el ezen művek szerzői jogi védelemre való jogosultságát.

III. A SZERZŐ, TERVEZŐ SZEMÉLYE

A hatályos Sztj. értelmében „*[a] szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta*”⁵³ Az Sztj. rögzíti továbbá, hogy „*az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek a nevét ilyenként a művön a szokásos módon feltüntették*”.⁵⁴ A név feltüntetésére vonatkozó szabályok később kerülnek ismertetésre.

⁴⁸ Gyertyánfy: i. m. (33). L. az Sztj. 67. §-hoz fűzött kommentárt.

⁴⁹ Kiss: i. m. (4), p. 52.

⁵⁰ SZJSZT-04/1997.

⁵¹ SZJSZT-29/2008.

⁵² Kiss: i. m. (4), p. 54.

⁵³ Sztj. 4. § (1) bekezdés.

⁵⁴ Sztj. 94/B. § (1) bekezdés.

Ahogy az a szerzői jogi jogszabályaink átfogó felülvizsgálatáról szóló 1100/1997. (IX. 30.) Korm. határozat 3. b) pontja alapján is megállapítható, a jogalkotó álláspontja szerint: „*nem indokolt változtatni azon az alapelven, hogy szerző, vagyis a mű megalkotója csak természetes személy lehet*”. Ezen elvnek megfelelően az Sztj. nem hozott változást a megelőző szerzői jogi szabályozáshoz képest: maga az építészeti alkotás (ill. tervének) létrehozása az a folyamat, amit szerzői jogi oltalom illet meg, ezt a magatartást pedig az Sztj. értelmében kizárólag természetes személy (ember) végezheti.⁵⁵

Fentiek alapján hiába volt Böbe, a csimpánz a Veszprémi Állatkert sztárja,⁵⁶ képei és rajzai hiába feleltek meg valamennyi, szerzői jogi védelem megszerzéséhez szükséges egyéb kritériumnak, nem minősült szerzőnek. Hasonló kérdés merült fel David J. Slater brit természetfotós képe kapcsán. A fotós több napon keresztül követett egy makákócsoportot Indonéziában, amikor az egyik állat a fotós fényképezőgépét megragadva több képet is készített magáról. Útjáról visszatérve a fotós a képet sajátjaként felhasználva publikálta, amit később a Wikipedia, a világ legnagyobb online enciklopédiája is felhasznált. Ehhez azonban nem kértek semmilyen hozzájárulást Slateről, aki így nem is részesült fizetségben képének felhasználásáért. Ezt követően egy bonyolult, sokszereplős jogvita alakult ki, amelynek végén kimondásra került, hogy a szerzői jogokat nem lehet az állatokra alkalmazni, így nem szükséges a szerzői jogi törvények módosítása sem.⁵⁷

A jelenleg hatályos szerzői jogi szabályozás értelmében nem minősülhet szerzőnek semmilyen mesterséges intelligencia, gép sem. Hiába tűnhet úgy, hogy a gép által rajzolt terv egy általa alkotott mű, az alkotás folyamata – a technológia jelenlegi állása szerint – minden esetben visszavezethető egy természete személyre, aki betáplálta a szükséges információkat annak érdekében, hogy azok alapján dolgozzon az alkotáshoz szükséges műszaki eszköz. A fent leírtak alapján bár megállapítható, hogy jelenleg kizárólag természetes személy minősülhet szerzőnek, azonban a tekintettel arra, hogy napjainkban a technológia gyorsabban fejlődik, mint valaha, elkerülhetetlen kérdés, és egyben kihívás is a jogalkotó számára a mesterséges intelligenciák által alkotott művek szerzői jogi szempontból való megítélése. Amíg a fenti esetben az adott eszköz csak végrehajtja az ember által bevitt utasításokat, nem feleldezhünk meg arról a tényről, hogy egyes mesterséges intelligenciával bíró eszközök számítógépes szoftverekkel már önműködővé képesek válni, saját gondolatokat tudnak alkotni.⁵⁸ Azonban annak vizsgálata, hogy a jogalkotó várhatóan hogyan fogja értékelni a technika ezen fejlődését, részesülhetnek-e majd a mesterséges intelligencia által – önálló gondolkodás útján – létrehozott tervrajzok szerzői jogi oltalomban, nem képezi jelen dolgozat tárgyát.

⁵⁵ Gyertyánfy: i. m. (33). L. az Sztj. 4. §-hoz fűzött kommentárt.

⁵⁶ Böbe csimpánz története elérhető: t.ly/r5Vf.

⁵⁷ David J. Slater fotód és a makákó selfie ügye elérhető: t.ly/hUNq.

⁵⁸ Gyertyánfy: i. m. (33). L. az Sztj. 67. §-hoz fűzött kommentárt.

Az Szjt. nem ír elő semmilyen többletkövetelményt a szerzőséggel kapcsolatban, ha egyéni, eredeti jelleggel bíró mű jön létre, annak szerzője automatikusan szerzőként kerül elismerésre. Ezzel kapcsolatban az építészeti alkotások esetében fontos azon tényt kihangsúlyozni, hogy bár más jogszabályi előírások szempontjából jelentőséggel bírhatnak bizonyos kritériumok, az Szjt. nem támaszt semmilyen képzettségre vonatkozó előkövetelményt a szerzővel szemben, aki az építészeti alkotások döntő többségében a felsőfokú végzettséggel és kamarai tagsággal bíró tervező. A tervezőt a tényleges tervek elkészítésén túl általában számos egyéb feladat is terheli: pl. szakági tervezőkkel való együttműködés, hatósági előírásoknak való megfelelés biztosítása, megvalósulási szakaszban való közreműködés.⁵⁹ Fentiek alapján tehát abban az esetben, ha egy kiskorú, szakképesítéssel nem rendelkező természetes személy pl. játékból egy egyéni-eredeti jelleggel bíró épületet hoz létre, az szerzői jogi oltalomban részesülhet. Az ebből fakadó jogaival a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény vonatkozó rendelkezései értelmében szülei (vagy más törvényes képviselő) rendelkezhet.⁶⁰

III.1. Munkaviszony keretében létrehozott alkotások

Tekintettel arra, hogy egy-egy épület megtervezéséhez komoly – egyetemi diplomához kötött – szaktudás szükséges, ezért az építészeti alkotásokkal kapcsolatos szerzői jogi védelem szempontjából szerzőnek a tervező tekintendő. A tervező az esetek döntő többségében a terveket mint a tervezőiroda alkalmazottja, munkaviszonya keretében készíti el.

Ebben az esetben felmerül azonban a kérdés, hogy az elkészült tervekhez kapcsolódó személyi és vagyoni jogok kit illetnek meg?

Az egyes személyi és vagyoni jogok részletes tartalmával egy későbbi fejezetben foglalkozunk.

Ahogy azt az SZJSZT is rögzítette szakvéleményében a szerzői jogi jogosultság megállapításakor minden esetben a szerzői jogi védelem keletkezésének (felek között létrejött megállapodás) időpontját kell figyelembe venni.⁶¹ Fentieknek megfelelően az SZJSZT-nek egy átépítéssel kapcsolatos megkeresés esetében az 1969-es szerzői jogi törvény szabályrendszerét kellett figyelembe venni a kérdés vizsgálata során, mivel a tárgyi ügyben a megkereső által benyújtott tervezési munka elvégzésére vonatkozó szerződés 1972 augusztusában jött létre a felek között.⁶²

Figyelembe véve, hogy az építészeti alkotások esetén azok tartós, maradandó jellege miatt a gyakorlatban nagyobb számban találkozhatunk még az 1969-es törvény hatálya alá

⁵⁹ *Gábor István: A tervek egyeztetési eljárása, a munkafolyamat megtervezése. Elérhető: t.ly/4fUQ.*

⁶⁰ Ptk. 2:12. § (1) bekezdés.

⁶¹ SZJSZT-19/2012.

⁶² SZJSZT-21/2017.

tartozó szerződésekkel, így fontos annak főbb szabályait, különös tekintettel az esetleges eltérésekre is – a védelmi idő fennállása esetén – vizsgálni.

Az 1969-es törvény alapelv szerint a következőképpen rendelkezett a munkaviszony keretében létrehozott művek szabályozásával: „*Ha a mű elkészítése a szerző munkaköri kötelezettsége, és a munkáltató a munkaviszony tartalma alapján a mű felhasználására jogosult, a mű átadása a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül, és a felhasználás joga az átadással száll át a munkáltatóra.*”⁶³ A fenti rendelkezés alapján megállapítható, hogy a munkáltatói jogszerzést nem tekintette eredeti jogszerzésnek, sem törvény alapján bekövetkező származékos jogszerzésnek, mivel a jogszerzés kizárólag valamilyen foglalkoztatásra irányuló jogviszony (pl. munkaviszony, szövetkezeti jogviszony) fennállása, valamint ezen alapuló munkaköri kötelezettség keretében megvalósuló alkotás és annak felhasználása alapján történhet. Következésképpen megállapítható, hogy az 1969. évi szerzői jogi törvény szabályrendszerében jogcímes és tradíciós rendszerű munkáltatói felhasználási szerződés (amelyet munkaviszonyban a munkaszerződés helyettesít) jelenik meg.⁶⁴

Az Sztj. vonatkozó rendelkezése értelmében „*Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.*”⁶⁵ Az Sztj. tehát megőrizte azt, a régebbi törvényben rögzített alapelvet, hogy az alkotás szerző általi átadását a nyilvánosságra hozatalhoz – mely a szerzőt megillető egyik legfőbb, személyhez fűződő jogosultság – való hozzájárulásnak kell tekinteni.⁶⁶ A hatályos szabályozás alapján tehát néhány külföldi (holland, amerikai) példával ellentétben nem lehetséges, hogy valaki más – tárgyi esetben a munkáltató – legyen a szerzői jogok eredeti jogosultja, a vagyoni jogok jogutódlással szállnak át a munkáltatóra. Az így megszerzett vagyoni jogok átszállnak a munkáltatóra, később azok továbbruházhatók.⁶⁷ Fentiek alapján tehát megállapítható, hogy semmilyen esetben nem minősülnek szerzőnek a gazdasági társaságok vagy tervezőirodák, amelyek a tervezőt a tervek elkészítésével megbízzák, illetve munkaviszony vagy más tagsági jogviszony keretében alkalmazzák, még abban az esetben sem, ha a jelen fejezetben ismertetettek szerint a törvény ex lege külön rendelkezést tartalmaz a társaságok és a munkáltatók javára.⁶⁸ A munkaviszonyban alkotott művek esetében a felek között fennálló jogviszony, illetve a munkaszerződés az, amely megalapozza a szerző vagyoni jogainak átszállását. Így ebben az esetben a munkaszerződésben kerül meghatározásra a jogok átruházásáért kikötött ellenszolgáltatás,

⁶³ A szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény, 14. § (1) bekezdés.

⁶⁴ SZJSZT-30/2019.

⁶⁵ Sztj. 30. § (1) bekezdés.

⁶⁶ Gyertyánfy: i. m. (33). L. az Sztj. 30. §-hoz fűzött kommentárt.

⁶⁷ Legeza Dénes: A munkaviszonyban létrehozott művek joggyakorlata napjainkban. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 11. (121.) évf. 3. sz., 2016. június, p. 101. Elérhető: t.ly/hAN8.

⁶⁸ Bakos Kitty, Nótári Tamás: Adalékok a szerzői jog nemzetközi és hazai fejlődéstörténetéhez. De iurisprudentia et iurepublico, 2011. 4. sz., p. 9.

tulajdonképpen a munkabér foglalja magában a szerzői jogok ellenértékét.⁶⁹ Fontos azonban, hogy a hatályos szabályozás értelmében a munkáltatót a vagyoni jogok megszerzése után további kötelezettségek terhelik a munkáltató irányába. Abban az esetben, ha a jogok átszállását követően a munkáltató másnak engedélyt ad az alkotás felhasználására, a szerzőt további díjazás illeti meg. Fentiekkel azonos módon fizetési kötelezettség terheli a munkáltatót az egyes közös jogkezelésben érvényesített vagyoni jogok és díjigények esetében is.⁷⁰

Ahogy már ismertetésre került, az építészet tágabb fogalmi körét vizsgálva is kerülnek olyan művek megalkotására, amelyek jogosultak a szerzői jogi védelemre. Az ilyen művek esetében azok megalkotóit kell szerzőnek tekinteni, így szerzőnek minősülnek a szakági tervezők, táj- és kerttervezők, továbbá a belsőépítészek is. A tervek megrendelője kizárólag abban az esetben tekinthető szerzőnek, amennyiben elképzeléseivel olyan mértékben volt hatással a tervezői alkotó folyamatra, amely már egyéni, individuális alkotó jelleggel bír. Alapvetően a kivitelezési vállalkozás, a kivitelezésben részt vevő személyek, így a különböző szakterületen dolgozó munkások, műszaki vezető vagy műszaki ellenőr nem minősül szerzőnek, mivel munkájuk csupán a kivitelezés tervek alapján történő megvalósítására, illetve a kivitelezés során valamennyi előírás, biztonsági és szakmai szabály betartásának ellenőrzésére irányul. Ennek oka az, hogy az előbb felsorolt személyek építési tevékenységük során nem végeznek egyéni-eredeti jelleggel bíró alkotótevékenységet. Kivételt képez ezen főszabály alól az a helyzet, amikor az adott építészeti alkotás kivitelezésére nem pontosan a terveknek megfelelően kerül sor – a gyakorlatban rendszeresen felmerülnek olyan esetek, amikor módosításokat kell végrehajtani, melyeket ha nem az eredeti tervező végez, és azok elvégzésére nem is köteles, a szükséges módosításokat elvégző tervezőt, művezetőt vagy építésvezetőt szerzőnek kell tekinteni a változtatás tekintetében.⁷¹

A munkaviszonyban alkotott művekkel kapcsolatban az egyik legvitatottabb kérdés a munkakör, illetve a munkáltató utasítási jogkörének terjedelme.⁷² A hatályos munkajogi szabályok értelmében a munkavállaló és a munkáltató a munkaszerződés megkötésekor köteles megállapodni a munkakörben.⁷³

Az 1969. évi szerzői jogi törvény szabályai értelmében a vagyoni jogok átszállása a fennálló munkaviszony alapján akkor lehetséges, ha a mű megalkotása a szerző munkaköri kötelezettségén alapul. Ahogy azt a korábban ismertetett Sztj.-rendelet rögzíti, a vagyoni jogok munkáltató általi megszerzésének egyik feltétele, hogy a mű elkészítése a munkavállaló (tervező) munkaviszonyból fakadó kötelezettsége. Az, hogy mi minősül ilyen kötelezettségnek, a felek között létrejött munkaszerződés, valamint a kapcsolódó jogalkalmazói gyakorlat alapján határozható meg. Fontos, hogy a munkavállalónak a kötelezettsége minden

⁶⁹ SZJSZT-29/2006.

⁷⁰ *Legeza*: i. m. (67), p. 101.

⁷¹ *Bakos, Nótári*: i. m. (68), p. 9–11.

⁷² *Legeza*: i. m. (67), p. 102.

⁷³ A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 45. § (1) bekezdés.

esetben objektív, és nem attól függ, hogy milyen szándék vezérli a munkavállalót az alkotás során. A munkáltatói alkotótevékenység kötelesség szempontú vizsgálata során az sem bír minden esetben jelentőséggel, – kivéve határesetek vizsgálatakor – hogy az munkahelyen, munkaidőben történik-e.⁷⁴

Az SZJSZT több olyan ügyben is eljár, amikor nem volt egyértelműen megállapítható, hogy a felek között volt-e munkaviszony, volt-e a vagyoni jogok átszállásának alapja. Egy, a tervdokumentáció átdolgozása kapcsán adott szakvéleményében az SZJSZT megállapította a vagyoni jogok átszállását arra tekintettel, hogy a vizsgált ügyben kizárólag a munkáltató társaságnak volt szerződése a megrendelővel, a tervezőnek önállóan nem, valamennyi terven és engedélyen a társaság cégszerű aláírása szerepel. Ugyanezen szakvéleményben munkaviszonyban alkotott műként való elismerést alátámasztó körülményként értékelte az SZJSZT azon tény, hogy a munkavállaló a tervezésért a munkáltató gazdasági társaságtól szerzői jogdíjat vett fel a Szerzői Jogvédő Hivatalon keresztül. A szakértő testület okfejtése értelmében ez is annak elismerése, hogy a munkáltató társaság munkaviszonyban alkotott mű után járó szerzői jogdíjat fizetett a munkavállalónak.⁷⁵

Az SZJSZT egy másik eset kapcsán a megrendelő és a tervezőiroda között létrejött vállalkozási szerződés, valamint a cég tevékenységi köre és a régi szerzői jogi törvény hatálya alatt bevett joggyakorlat alapján arra a következtetésre jutott, hogy a fentiek alapján feltételezhető, hogy a vállalkozási szerződést aláíró cég (megbízott) munkáltatóként jogátszállással megszerezte az eredeti terveket készítő szerző felhasználási jogait.⁷⁶ A tevékenységi kör jelentősége az SZJSZT másik, gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnésével kapcsolatos szakértői véleményében is megjelenik, mikor a következőt állapította meg: a megszűnt cég neve utalást tartalmazott annak tevékenységi körére (mérnökiroda), ami a testület álláspontja szerint arra utal, hogy társaság tevékenysége a munkavállalók által létrehozott művek elkészítésére és azoknak értékesítésére terjed ki. A szakvélemény értelmében így a társaság alkalmazottai által, munkaköri kötelezettség alapján alkotott tervre a munkáltató gazdasági társaság a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján felhasználási jogot szerzett. Az így megszerzett felhasználási jog gyakorlására pedig a társaság tevékenységi körén belül korlátlanul jogosult volt.⁷⁷

Jelen fejezet kizárólag a munkaviszonyban alkotott művek szerzői jogával foglalkozik, azonban általánosan megjegyzendő, hogy a vonatkozó, fent is hivatkozott szabályokat kell megfelelően alkalmazni a közszolgálati, illetve kormányzati, közalkalmazotti, valamint egyéb szolgálati jogviszony fennállása alatt létrehozott alkotások esetében is.⁷⁸

⁷⁴ Gyertyánfy: i. m. (33). L. az Szjt. 67. §-hoz fűzött kommentárt.

⁷⁵ SZJSZT-17/2013.

⁷⁶ SZJSZT-21/2017.

⁷⁷ SZJSZT-2/2005.

⁷⁸ Szjt. 30. § (7) bekezdés.

III.2. Munkáltatói jogutódlás

Fenti eset kapcsán fontos megvizsgálni az Sztj. 30. § (2) bekezdését, melynek értelmében a munkáltató által megszerzett vagyoni jogok a munkáltató személyében bekövetkezett jogutódlás esetén átszállnak a munkáltató jogutódjára.⁷⁹

A hatályos jogszabályi háttér értelmében tehát amennyiben a munkáltató személyében változás áll be, úgy a korábban ismertetett módon a munkáltató által megszerzett vagyoni jogok átszállnak a munkáltató jogutódjára. A vagyoni jogok tekintetében a jogutód a felhasználási szerződésben meghatározott felhasználási módok szerint jogosult a művet felhasználni, vagy ezeket a vagyoni jogokat továbbadni.⁸⁰

Felmerül a kérdés azonban, hogy mi a szerzői jogok sorsa a munkáltató jogutód nélküli megszűnése esetén: sem a régi, sem az új szerzői jogi törvény nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely alapján a gazdasági társaság (tervezőiroda) jogutód nélküli megszűnése esetén a vagyoni jogok visszaszállnának a szerzőre.⁸¹ Tárgyi kérdésben több esetben is fordultak az SZJSZT-hez.

Az egyik megkeresésben foglalt fő kérdés arra irányult, hogy kétszeres jogutódlás esetén (jogutód nélküli megszűnés, felszámolás miatti megszűnés) a munkaviszonyban alkotott műveket illető, korábban jogutódlással megszerzett vagyoni jogok a 9/1969. (XII.29.) MM rendelet 12. § (2) bekezdése alapján visszaszállnak-e minden további, írásbeli megállapodás hiányában a terveket készítő építésztervezőre. Az SZJSZT szakvéleményében akként foglalt állást, hogy a szerzőt (munkavállalót) illetik meg a munkáltató által – annak jogutód nélküli megszűnése előtt – megszerzett, de jogutód nélküli megszűnése miatt megszűnő felhasználási jogok. Ebben az esetben a szerzőt minden korlátozástól, kötöttségtől és tehertől mentes szerzői vagyoni jogi jogosultságok illetik meg. Fontos tehát, hogy itt nem a vagyoni jogok visszaáramlásáról van szó – tekintettel arra, hogy a régi szerzői jogi törvény értelmében más nem is lehet ezen jogok jogosultja, azok mindvégig az eredeti szerzőnél maradnak – csupán a szerzőt megillető vagyoni jogok ezen köre felszabadul a munkáltató részére biztosított felhasználási jog által okozott teher alól. Amennyiben a munkáltató jogutód nélkül megszűnik, úgy megszűnik a felhasználási jogok biztosítását megalapozó felek között fennálló munkaviszony. Az így felszabadult vagyoni jogokkal a szerzők ismét szabadon rendelkezhetnek, azzal, hogy jogaik gyakorlása során figyelemmel kell lenni a korábban harmadik személyeknek jogszerűen biztosított felhasználási jogokra.⁸²

Egy másik munkáltató jogutód nélküli megszűnésével kapcsolatos ügyben az SZJSZT megállapította, hogy a munkavállalók által munkaköri kötelezettség alapján készített

⁷⁹ Sztj. 30. § (2) bekezdés.

⁸⁰ *Legeza Dénes*: Egy paragrafus margójára – adalékok a munkaviszonyban létrehozott művek szabályozásához. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 9. (109.) évf. 2. sz., 2014. április, p. 120. Elérhető: [t.ly/UY4M](https://www.tlly/UY4M).

⁸¹ *Gyertyánfy*: i. m. (33). L. az Sztj. 30. §-hoz fűzött kommentárt.

⁸² SZJSZT-30/2019.

tervre vonatkozóan a gazdasági társaság, mint munkáltató, az átadással felhasználási jogot szerzett, mely jog terjedelme a társaság tevékenységi körében korlátok nélkül gyakorolható (volt). Megállapította továbbá, hogy jogutódlás az új Sztj. alapján kizárólag azokra a művekre nézve következik be, amelyekre nem tettek érvényes felhasználási jogot engedő nyilatkozatot az érintett szerzők, mivel az Sztj. vonatkozó rendelkezése rögzíti,⁸³ hogy „[e]ltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.”⁸⁴ A korábban ismertetett állásfoglalással ellentétben ezen szakvéleményében a szakértő testület azt állapította meg, hogy munkáltató jogutód nélküli megszűnése esetén a szerzői jogi védelmi idő fennmaradó időtartamára a vagyoni jogok vonatkozásában ún. uratlan szerzői vagyoni jogköteg jön létre. Ennek oka az, hogy sem a régi, sem pedig a hatályos szabályozás nem tartalmaz rendelkezést a vagyoni jogok szerzőre való visszazállására vonatkozóan, ha a vagyoni jogot – törvény vagy szerződés alapján – egyébként megszerző munkáltató jogutód nélkül megszűnik. Mindent összevetve tehát az SZJSZT álláspontja szerint fenti esetben nem lehet megoldást találni a megfelelő szabályozása hiánya miatt.⁸⁵

Későbbi szakvéleményében egy állami tulajdonú gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése kapcsán a szakértői testület megállapította a felhasználási jogok átszállását az új jogutódtársaság viszonylatában.⁸⁶

III.3. Állami tervezőirodák

Összetett kérdés a jogutód nélküli megszűnés az állami tervezőirodák esetében, amely esetben sajátosan alakult a szerzői jogok átszállása.

A második világháborút követően Magyarország több mint négy évtizedre a Szovjetunió befolyása alá került, ami a társadalmi viszonyok és a gazdaság teljes átalakulását eredményezte: a tőkealapú termelési rendszert és a piacgazdaságot felváltotta az államszocializmus. Az így kialakított tervgazdaság alapú rendszer átalakította az addigi építészeti rendszert is.⁸⁷

A tulajdonosi viszonyok kényszerű átalakítása, a magántulajdon korlátozása, az állami szerepvállalás és állami beruházások – melyek kivitelezését szintén állami építőipari vállalatok végezték – túlsúlyra alapjaiban alakította át az épületek beruházási, tervezési, engedélyeztetési és kivitelezési körülményeit, ami miatt új jogszabályi háttér kialakítása vált szükségessé.⁸⁸ 1947. december 1. napján a Közmunka Tanács Építészeti és Racionalizálási Osztálya (Fővárosi Közmunkák Tanácsa) megszűnt, helyébe az Építéstudományi Központ

⁸³ SZJSZT-2/2005.

⁸⁴ Sztj. 30. § (1) bekezdése.

⁸⁵ SZJSZT-2/2005.

⁸⁶ SZJSZT-19/2012.

⁸⁷ A 20. századi építészeti rövid története elérhető: *t.ly/WmL0*.

⁸⁸ *Völgyesi Levente: A magyarországi építési jog és az épített örökség védelmének hatvan éve. Iustum Aequum Salutare, 2009. 3. sz., p. 119.*

lépett, melynek vezetője Perényi Imre volt. Az addigi magán építészirodákat felváltották a magán tervezőirodák. Az Építéstudományi Központ sem működhetett ebben a formában sokáig, ugyanis 1948-ban az addigi szövetkezeti formát, a kialakult rendszer céljainak megvalósítása érdekében átalakították Építéstudományi és Tervező Intézeté, amely így az első állami tervezőintézménnyé vált, és ezzel tulajdonképpen intézményi keretet adtak a háttérben meghúzódó célnak: az építőipar teljes államosításának. Az igazgató tisztségét továbbra is Perényi Imre töltötte be. Az intézet a későbbiekben szétvált további különböző állami intézményekre, tervezővállalatokra. Az intézet három tervezőosztálya a Lakásépítési Osztály, a Középületépítési Osztály és a Mezőgazdasági Épület Építési Osztály volt. Ezt követően, még ugyanazon év decemberében az Építéstudományi és Tervező Intézetet a 12.270/1948 sz. kormányrendeletben foglaltak alapján három alegységre osztották fel, így megalakult az Építéstudományi Intézet (ÉTI), az Ipari Épület Tervező Intézet (ITI) és a Magasépítési Tervező Intézet (MATI). A MATI 1949-ben ismét átalakult, elsőként a Honvédelmi Épülettervező Iroda Nemzeti Vállalat vált ki belőle, amely később az Általános Épülettervező Iroda Nemzeti Vállalata (ÁÉTI) nevet viselte. Ezt követően a MATI alosztályaiból megalakult az Általános Épülettervező Iroda Nemzeti Vállalata (ÁÉTI), a Középülettervező Iroda N. V. (KÖZTI), a Lakóépületeket Tervező Iroda N. V. (LAKÓTERV) és a Mezőgazdasági Tervező Iroda N. V. (MEZŐTERV).⁸⁹

Az egyik legjelentősebb tervezővállalat az Ipari Épülettervező Vállalat (IPARTERV) volt, amely több mint 40 éves fennállása alatt több tízezer épület és egyéb létesítmények megtervezéséért volt felelős, ezzel a magyarországi építészet történetének fontos szereplőjévé vált. Működésének első korszakában (1949–1956) legfőbbképpen nagy erőművek, gyárak tervezésével foglalkozott. Ilyen volt pl. az inotai hőerőmű, a tiszapalkonyi hőerőmű a Ganz hajógyár vagy a budaörsi repülőtér. A második korszakban (1957–1968) a nehézipart kiszolgáló épületek mellett mezőgazdasági épületek, majd egyedi iroda- és lakóépületek, valamint szabadidő-létesítmények tervezésére is megbízást kapott a vállalat. Így az IPARTERV nevéhez köthető a dunaújvárosi papírgyár megtervezése mellett a József körüti lottóház és a kőbányai mozi terveinek elkészítése is. A harmadik korszakban (1968–1991) bevezetett új gazdaságirányítási rendszer az IPARTERV működésére is befolyással volt. Az ellátandó feladat mennyisége az állami beruházások hullámzó mennyiségére tekintettel kiszámíthatatlan volt, valamint az erőltetett iparosítás és az új technológiák egyidejű megjelenése is jelentősen megnehezítette a tervezővállalat feladatát. Ezen időszak alatt lakóházak, irodaházak, csarnokok megtervezése mellett a paksi atomerő terveinek elkészítése is az IPARTERV feladatát képezte. Az egykori tervezőiroda munkatársai közül a későbbiekben többen részesültek Kossuth-, illetve Ybl-díjban.⁹⁰ Megszűnését követően jogutódja a mai napig működő IPARTERV Zrt.⁹¹

⁸⁹ Mihálffy Gábor: ÁÉTV, Általános Épülettervező Vállalat, Budapest, 1949–1998. In: Schéry Gábor (szerk.): A magyar tervezőirodák története. Építésügyi Tájékoztatói Központ, Budapest, 2001, p. 9.

⁹⁰ Az IPARTERV tervezővállalat története elérhető: t.ly/Ooa9.

⁹¹ Az IPARTERV Zrt. honlapja elérhető: t.ly/GLF5.

A másik nagy jelentőséggel bíró tervezőiroda a Lakó- és Kommunális Épületeket Tervező Vállalat (LAKÓTERV) volt, melyet az építésügyi miniszter 12/I-1-1/1953 sz. intézkedésével alapított.⁹² Nevéből eredően elsősorban lakóépületek terveinek elkészítésével foglalkozott, azonban számos egyedi épület megtervezése is a LAKÓTERV-hez köthető. Felelős volt pl. az Intercontinental szálloda megtervezésért is. Tevékenységi körébe tartozott továbbá a tömeges lakásépítés keretében az iparosított építéstechnológiák alkalmazásával készített (blokkos, nagypanele) épületek terveinek elkészítése is. Így pl. a LAKÓTERV nevéhez köthető a kelenföldi, az óbudai, a békásmegyeri lakótelep megtervezése is.⁹³ 1992. június 30-án alakult át korlátolt felelősségű társasággá.⁹⁴

A rendszerváltást – és ezzel a szocialista tervgazdálkodás megszűnését – követően a korábban állami tervezőirodáknak már a piacgazdaságban kellett helytállniuk. Néhány év alatt kiderült, hogy mely irodák képesek alkalmazkodni a megváltozott piaci körülményekhez. Bár a tervezővállalatok közel kétharmada fenn tudott maradni, fontos megjegyezni, hogy piacképességük – és fennmaradásuk – érdekében ezek sem őrizhették meg eredeti működési formájukat. Egy részük képes volt jelentős átalakulás útján alkalmazkodni az új rendszerhez, azonban voltak, amelyek erre nem voltak képesek és megszűntek. Utóbbi esetben a megszűnt (jogelőd) tervezővállalat szerzői jogai átszálltak a jogutód vállalkozásokra.

Azok a tervezőirodák – 17 iroda – azonban, amelyek nem találtak megoldást az új körülményekhez való alkalmazkodásra, végső soron jogutód nélkül szűntek meg. Az ilyen irodák által tervezett épületekhez kapcsolódó szerzői jogok sorsa bizonytalanra vált, nem volt egyértelmű, hogy azok gyakorlására ki jogosult. Tovább nehezítette ennek tisztázását, hogy néhány esetben a megszűnt vállalatokkal együtt azok tervraktára is elenyészett. Figyelembe véve a tényt, hogy a tervezőirodák működésük több mint negyven éve alatt több százezer épület terveit készítették el, megszűnésük után számos épülethez kapcsolódó szerzői jog kapcsán merültek fel bizonytalanságok és kérdések.⁹⁵

III.3.1. Az Étv. rendelkezései a jogutód nélkül megszűnt állami tervezővállalatokkal kapcsolatban

Bár az Szjt. nem rendelkezik külön a szerzői jogok sorsáról az állami tervezőirodák jogutód nélküli megszűnése esetében, az 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 55/B. §-a az 55/A. § 2–3. bekezdését kiegészítve szabályozza a fenti esetet: „A jogutódlással megszűnt állami vagy tanácsi tulajdonú tervezővállalatokban létrehozott építészeti-műszaki do-

⁹² A LAKÓTERV tervezővállalat története elérhető: *t.ly/MN5G*.

⁹³ A LAKÓTERV egykori székházán elhelyezett emléktáblához kapcsoló ismertető elérhető: *t.ly/y1AP*.

⁹⁴ I. m. (92).

⁹⁵ Az Országgyűlés Hivatala által „Egyes törvényeknek az építészeti alkotásokra, műszaki létesítményekre és azok terveire vonatkozó szerzői jogi szabályozással összefüggő módosításáról”, T/3293. számú törvényjavaslathoz készített információs jegyzet elérhető: *t.ly/Ic0L*.

*kumentációkhoz és az azok alapján megvalósított épületekhez fűződő szerzői jog részét képező felhasználási jog vagy vagyoni jog a nemzeti vagyon részeként az államot illeti meg, kivéve, ha egyértelműen igazolható, hogy az állam a jogutódnak azt kifejezetten átadta.*⁹⁶ Ezen rendelkezés alapján tehát nemzeti tervvagyonnak minősül a fenti jogszabályhely alapján fennálló valamennyi vagyoni és felhasználási jog, így az állami vagy önkormányzati tulajdonban álló intézmények által megrendelt épületek olyan építészeti-műszaki dokumentációi, amelyeken a megrendelő a fenti jogokat megszerezte.⁹⁷

Az Étv. 2019-ben hatályba lépett rendelkezése rendezte az 1970-es, 1980-as években állami (vagy tanácsi) tulajdonú tervezővállalatokban létrehozott alkotások szerzői jogi helyzetét. A fenti jogszabályhely akként rendelkezik, hogy az így megalkotott építészeti és mérnöki alkotásokra vonatkozó felhasználási jog vagy szerzői vagyoni jog a jogutódlással megszűnt szervezet jogutódját csak akkor illeti meg, ha a jogutód tudja bizonyítani, hogy a jogelődöt illető immateriális eszközöket a jogelődben fennálló (tervvagyonba tartozó) vagyoni részesedéssel – üzletrész vagy részvény – együtt a privatizációs szerződésben az államtól megszerezte. Amennyiben előbbieket nem tudja a jogutódtársaság hitelt érdemlő módon bizonyítani, úgy a szerzői vagyoni vagy felhasználási jogok nem a céget privatizáló jogutódokat illetik meg. Fenti tervállomány a nemzeti vagyon részeként az államot illeti meg, és emiatt a felhasználási, illetve vagyoni jogok állam általi gyakorlását vélelmezni kell, ami kizárólag bizonyítás útján dönthető meg.⁹⁸

III.3.2. A 3404/2021. (X.15.) alkotmánybírósági határozat

A fenti jogszabályhelyre vonatkozóan 2019 júniusában alkotmányjogi panaszt nyújtottak be, amelyet az Alkotmánybíróság 3404/2021. (X. 15.) határozatában elutasított. Az indítványozó, egy 1992-ben megszűnt állami tervezővállalat jogutódja, a következő rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását kérte: „*a jogutódlással megszűnt állami vagy tanácsi tulajdonú tervezővállalatokban létrehozott építészeti-műszaki dokumentációkhoz és az azok alapján megvalósított épületekhez fűződő szerzői jog részét képező felhasználási jog vagy vagyoni jog a nemzeti vagyon részeként az államot illeti meg, kivéve, ha egyértelműen igazolható, hogy az állam a jogutódnak azt kifejezetten átadta*”. Az indítványozó álláspontja szerint a fenti alkotmányjogi panasszal támadott rendelkezés tulajdonjogát csökkentve, azonnali hatállyal, ellenérték megfizetése nélkül von el vagyoni jogot a jogutódtól.⁹⁹ Alkotmányjogi panaszában a jogutódtársaság szerint az Étv. 55/B §-a sérti az Alaptörvény XIII. cikkét, a XII. cikk (1) bekezdését az M) cikk (2) bekezdésével együtt, illetve B) cikk (1) bekezdé-

⁹⁶ Étv. 55/B. §.

⁹⁷ Gáts Andrea: Fordulóponton az építészeti alkotások szerzői joga. Elérhető: *t.ly/kjMr*.

⁹⁸ Étv. 55/B. §-hoz fűzött indokolás.

⁹⁹ 3404/2021. (X.15.) alkotmánybírósági határozat.

sét. Az indítványozó álláspontja szerint így elsősorban a tulajdonhoz való joga,¹⁰⁰ a munka és foglalkozás szabad megválasztásához való joga¹⁰¹ sérült, valamint úgy vélte, hogy nem érvényesültek a tisztességes verseny feltételei,¹⁰² így végső soron sérültek a demokratikus jogállam¹⁰³ alapelvei. Az indítványozó előadta, hogy vele mint jogutód társasággal szemben a fenti jogszabályhely közvetlenül érvényesül, és megfelelő jogorvoslati lehetőség sem biztosított. Az indítványozó érintettségét arra alapozta, hogy mint az állami tervezővállalat jogutódja az abban létrehozott építészeti-műszaki dokumentációkhoz és azok alapján megvalósított épületekhez fűződő szerzői jogok jogosultjának minősül, amelyből fakadó jogokat állítása szerint megalakulása óta folyamatosan gyakorolja.¹⁰⁴

A határozatban megállapításra került, hogy a felhasználási és vagyoni jogok létezésének kérdése nem vitatott, mivel az immateriális javak értéke feltüntetésre került a jogelőd társaság által készített vagyonmérlegben. Létezésüket igazolja továbbá a jogelőd társaság által – még az átalakulást megelőzően – készített tervekhez kapcsolódó szavatossági kötelezettségek és a tervekkel kapcsolatos jogviták nyilvántartása, továbbá a vevőállomány leltára. Tekintettel arra azonban, hogy a kapcsolódó felhasználási jogok, valamint a vagyoni jogok sem szerepeltek tételesen a társaság vagyonmérlegeiben és átalakulási dokumentációban, azok jogutód részére való tételes átadása nem igazolható.¹⁰⁵

Fontos megjegyezni, hogy amennyiben a vállalkozás vagyona között található valamilyen alkotásra vonatkozó vagyoni vagy felhasználási jog, és a jogutód nélküli megszűnést eredményező eljárás során a társaság nem rendelkezik ezen vagyonelemről, akkor ún. uratlan vagyoni jogok keletkeznek. A törvény ugyan lehetőséget biztosít az újból megnyitható vagy rendezési eljárásokkal az ilyen uratlan jogok sorsának kezelésére, de Faludi tanulmányában akként foglal állást, hogy a leírt, nullára értékelt vagyonelemek esetében ez az eljárás nem képes tényleges megoldást nyújtani.¹⁰⁶

Az indítványozó előadta, hogy a polgári jogi szokások szerint a jogutódlás során a jogelődöt megillető valamennyi jog és kötelezettség – külön jelölés vagy felsorolás nélkül – átszáll a jogutódra. Érvelésében hivatkozott továbbá az Szjt. 16. §-ában foglaltakra is, melynek alapján arra a következtetésre jutott, hogy mint jogutód jogosult a jogelődöt megillető szerzői jogi jogosultságok élvezetére – így jogosult a szerzői jogi alkotások felhasználásának engedélyezésére, továbbá a vagyoni jogok érvényesítésére is.

¹⁰⁰ Magyarország Alaptörvénye, XIII. cikk.

¹⁰¹ Magyarország Alaptörvénye, XII. cikk (1) bekezdés.

¹⁰² Magyarország Alaptörvénye, M) cikk (2) bekezdés.

¹⁰³ Magyarország Alaptörvénye, B) cikk (1) bekezdés.

¹⁰⁴ 3404/2021. (X.15.) Alkotmánybírósági határozat.

¹⁰⁵ Uo.

¹⁰⁶ Faludi Gábor: Az építészeti művek a Szerzői Jogi Szakértői Testület gyakorlatában. In: A szerzői jog gyakorlati kérdései. Válogatás Szerzői Jogi Szakértői Testület szakvéleményeiből (2010–2013) fennállásának 130. évfordulója alkalmából. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2014, p.124 Elérhető: t.ly/NVTZ.

A határozat meghozatala során az Alkotmánybíróóság az igazságügyi miniszter állásfoglalását is figyelembe vette, aki ismertette az alkotmányjogi panasszal érintett rendelkezés megalkotásának előzményeit és a jogalkotói szándékot is. Válaszában kiemelte, hogy az 1969. évi szerzői jogi törvény rendszere még nem tette lehetővé a vagyoni jogok teljes mértékű átszállásának lehetőségét, így az őrzött dokumentumokhoz kapcsolódó vagyoni jogok változatlanul az államot illették meg.

Az Alkotmánybíróóság határozatában megállapította, hogy az indítványozó által előterjesztett alkotmányjogi panasz nem megalapozott. Tárgyi ügy kapcsán rögzítésre került, hogy „[a]z Étv. 55/B. §-a által is érintett építészeti alkotások szerzői joga sajátos más szerzői jogokhoz képest.”¹⁰⁷ Bár az alkotáshoz kapcsolódó szerzői jogok általában a tervezőt, építészét illetik meg, ettől eltérően alakul azonban azon tervezők szerzői jogi jogosultsága, akik valamelyik állami tervezőiroda munkavállalójaként készítették a terveket: a munkaköri köteleesség keretében készített tervek és épület szerzői jogai nem az alkalmazottat, hanem a munkáltatót vállalatot illették meg. Így a korábbi állami tulajdonú tervezővállalatokban állami vagyon részét képezték, és a fenti jogszabályi rendelkezés alapján – az ott rögzített eset kivételével – a tervezőirodák megszűnését követően is az államot illetik meg. Az Alkotmánybíróóság határozatában megállapította, hogy az indítványozó számára kizárólag az jelenthet hátrányt, nehézséget, hogy őt terheli annak bizonyítása, hogy a vagyoni és felhasználási jogokat megszerezte. Ezzel kapcsolatban fontos kiemelni, hogy az Étv. nem tartalmaz arra vonatkozó rendelkezést, hogy ez milyen módon igazolható. A vizsgált alkotmánybíróósági határozat szerint feltételezhető, hogy az adott szerződés tartalma és a megszűnés időpontjában hatályos jogszabályok alapján állapítható meg, hogy az alkotásra vonatkozó felhasználási és vagyoni jogokat átadta-e az állam a jogutódnak. Ezentúl nem lehet kizárni azt sem, hogy az általános jogutódlás szabályai kerüljenek alkalmazásra a fenti jogok átszállásának vizsgálatakor.¹⁰⁸

A vizsgált határozat és az Étv.-hez fűzött indokolás egyaránt rögzíti, hogy az Étv. 55/B. §-a nem valósít meg jogelvonást, nem kívánja a szerzői felhasználási vagy vagyoni jogokat jogszerűen tulajdonlók jogi helyzetét megváltoztatni.¹⁰⁹ Összességében, bár az indítványozó vagyoni értékű joga ellentételezés nélküli elvonásával – és így tulajdonjogának csökkenésével – indokolta a fenti jogszabályhely alaptörvény-ellenességét, az nem volt megállapítható, ezért az Étv. fenti rendelkezésének alaptörvényellenessége nem volt megállapítható.¹¹⁰

¹⁰⁷ 3404/2021. (X.15.) Alkotmánybíróósági határozat.

¹⁰⁸ Uo.

¹⁰⁹ Étv. 55/B. §-hoz fűzött indokolás.

¹¹⁰ 3404/2021. (X.15.) Alkotmánybíróósági határozat.